

เล่มที่ จามริก - องค์ปาฐก

รัฐบาลปัจจุบัน

กับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

บทความนี้เรียบเรียงจากบทปาฐกถา ของ ศ. เลอ์ด จามริก ซึ่งได้แสดงเนื้อหาในวาระครบรอบ 13 ปี ของสมาคมนิติสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2528 แม้ว่าเวลาจะผ่านไปหลายเดือน แต่องค์รวมของเนื้อหาทั้งหมดไม่ได้ล้าสมัยไปตามกาลเวลา อีกทั้งยังสอดคล้องกับเนื้อหาหลักของวารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองฉบับนี้ โดยมองถึงสถานการณ์ของสังคมไทยที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันในอีกทัศนะหนึ่ง บทความนี้เคยถูกย้อยติงลงในจดหมายข่าว สสส. ของสมาคมฯ ดังกล่าวมาแล้ว แต่เป็นเพียงการ “ย่อ” เฉพาะตอนต้นของบทความ สำหรับการติงข้อครั้งนี้ ผู้จัดทำวารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองได้รับอนุญาตจาก ศ. เลอ์ด จามริก เรียบร้อยแล้ว และใคร่ขอขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย - หมายเหตุ บ.ก.

ข้อ

สังเกตเบื้องต้นของผม เมื่อกล่าวถึงรัฐบาลปัจจุบันกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เราไม่ควรจำกัดอยู่ในกรอบของรัฐบาลปัจจุบันคือรัฐบาลเปรม แต่ผมจะพูดถึงรัฐบาลปัจจุบันในเชิงของระบอบที่เป็นกรอบใหญ่ เราก็ทราบอยู่แล้วว่า กระบวนการรัฐสภา กระบวนการประชาธิปไตย มีพรรคการเมือง มีการเลือกตั้ง แต่ระบอบการเมืองที่เป็นอยู่ก็ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับของสถาบันทหาร แต่ว่าเป็นกรอบจำกัดของระบอบการเมืองซึ่งไม่เหมือนกับระบอบทหารในสมัยก่อนค.ศ. 14 ตุลาคม 2516 แต่เป็นระบอบการเมืองภายใต้การกำกับของอำนาจของทหารในแง่ที่ว่า เป็นระบอบซึ่งได้ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และได้ผ่านการเลือกตั้ง มีระบบรัฐสภา มีกระบวนการประชาธิปไตย จากประสบการณ์นี้ทำให้ระบอบการเมืองตามสมัยที่เมตตาความเห็นว่ารัฐบาลปัจจุบัน เป็นแน่แท้เป็นระบอบการเมืองซึ่งค่อนข้างจะมีความคลี่คลายในบรรยากาศของสิทธิเสรีภาพ ฉะนั้นผมจึงพูดถึงรัฐบาลปัจจุบันในแง่

การพิจารณาถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพจะต้องคำนึงถึงกรอบใหญ่นี้ให้มาก จากประสบการณ์นี้ เราอาจจะสรุปได้ว่ากรอบใหญ่ในสถานการณ์การเมืองปัจจุบันอยู่ภายใต้การกำกับของทหารก็จริงอยู่ แต่ก็เป็นระบอบทหารที่สะท้อนความคลี่คลายของบรรยากาศที่แสดงออกในรูปแบบของคำสั่งนายกรัฐมนตรีฉบับที่ 66/23 ฉบับที่ 66/25 ประกาศ

คำสั่งนายกรัฐมนตรี 2 ฉบับนี้ ผมคิดว่าไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย หรือสิทธิเสรีภาพโดยตรง
นี่นี้ ผมว่ามีความสำคัญมาก แต่ว่าเป็นไปตามลักษณะของยุทธศาสตร์อันคลี่คลายของการตอบโต้กระบวนการคอมมิวนิสต์
เพราะฉะนั้นในสิ่งที่เรียกว่าสิทธิมนุษยชน หรือความคลี่คลายในบรรยากาศของสิทธิเสรีภาพ เป็นผลพลอยได้จากยุทธ-
ศาสตร์ในแง่ที่มากกว่า เราต้องเปรียบเทียบในแง่ของระดับที่สิทธิเสรีภาพมีความเพียงพอในระดับที่สูง เพราะว่ามันเป็น
กระบวนการที่เกิดขึ้นจากระดับพื้นฐาน แต่ในสภาพของสังคมไทยเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากอำนาจในระดับบนมาก-
กว่า แต่จะพูดถึงสถานะของสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยปัจจุบัน อยากจะเรียกว่าเป็นเพียงผลพลอยได้จากยุทธศาสตร์การ
ตอบโต้กระบวนการคอมมิวนิสต์ ซึ่งคลี่คลายมา เพราะเหตุว่ายุทธศาสตร์การไขก้างปราบปราม การจำกัดที่เคยปฏิบัติ
มาไม่ได้ผล

ในประการที่สอง ผมคิดว่าคำสั่งนายกรัฐมนตรีทั้งสองฉบับนี้ นอกจากจะเป็นผลของการปรับยุทธศาสตร์ใน
การตอบโต้กระบวนการคอมมิวนิสต์แล้ว ยังเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขั้นพื้นฐานในทางเศรษฐกิจ สังคมของ
ไทยเรา เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั้น นอกเหนือจากจะเป็นผลจากขบวนการของนักศึกษาแล้ว โดยรากฐานมี
มูลเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในทางเศรษฐกิจและสังคม หมายความว่า โครงสร้างของสังคมไทย มีความ
หลากหลายมากขึ้น มีกลุ่มผลประโยชน์ มีลักษณะที่ก่อให้เกิดพลังอิทธิพลต่อรอง ที่หลุดออกไปนอกสถาบันราชการมากขึ้น
เพราะฉะนั้นสถาบันราชการรวมทั้งสถาบันทหาร ไม่ได้เป็นเสาเอกของอำนาจในสังคมไทยต่อไป อันนี้ทำให้ยุทธศาสตร์
ที่สะท้อนออกมาในคำสั่งทั้งสองฉบับ ไม่เพียงเฉพาะเป็นการเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีตอบโต้กระบวนการคอมมิวนิสต์
เท่านั้น แต่ว่าเป็นการปรับให้ระบบอำนาจของทางราชการ ได้ปรับไปตามสภาพของการเปลี่ยนแปลงในขั้นพื้นฐานด้วย
หมายความว่า นอกจากจะปรับยุทธศาสตร์ในทางทหารจากการไขก้าง มาเป็นการใช้ชีวิตที่ค่อนข้างแยบยลมากขึ้น
ระบบการเมืองของไทยจำเป็นต้องอาศัยฐานการรองรับจากประชาชนมากขึ้น ซึ่งก็คือการให้ประโยชน์จากกระบวนการ
สถาบันประชาธิปไตย ที่สังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในปี 2475 ก็คือสถาบันการเมืองในรูปแบบของรัฐสภา
ด้านหนึ่งมีการปรับยุทธศาสตร์ในด้านทหาร อีกด้านหนึ่งมีความจำเป็นต้องอาศัยฐานการรองรับเพื่อเป็นฐานความชอบ-
ธรรมของระบอบการเมืองที่มีมาพัฒนาสู่จุดที่อยู่อันปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมเป็นระบอบการเปลี่ยน-
แปลงที่ระบอบทหารเมื่อก่อน 14 ตุลาคม ไม่อาจที่จะยึดกุมอำนาจในการควบคุม รวมทั้งอำนาจในการปกครองและการ
บริหารต่อไปได้อีก

การเปลี่ยนแปลงในขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมหมายความว่า หลังในทางเศรษฐกิจกำลังขึ้นมาสู่ฐานะการ
ครองที่สำคัญในระบบการเมืองของไทย ในสมัยก่อนทางราชการเป็นตัวกำหนดพลัง หรือกลุ่มผลประโยชน์ในทาง
เศรษฐกิจ แต่มาในช่วงหลังเป็นเรื่องที่ผลจากการเปลี่ยนแปลงทำให้กลุ่มพลังในทางเศรษฐกิจเติบโตขึ้นมา และมีส่วนใน
การกำหนดนโยบายของทางราชการ ทั้งยังมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในทางที่ตีสั้น หมายความว่า การจำกัด การปราบ-
ปราม การกล่าวหา การจับกุม ก็คงจะคลี่คลายและลดน้อยลงไปตามลำดับ

แต่สถานการณ์ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ให้ความเคารพ ให้ความสำคัญแก่สิทธิมนุษยชนในตัวของมันเองอย่างแท้จริง
เมื่อเร็ว ๆ นี้ ผมอ่านบทความหรือข่าว 2 ชิ้นด้วยกัน ซึ่งเป็นการสะท้อนสถานการณ์ที่แท้จริงบางสิ่งบางอย่างได้ เช่น
ผมเคยอ่านบทความในสยามรัฐ พูดถึงคดี 9 กันยายน ในบทความนี้มีการพูดถึงขั้นพบกับรัฐบาลปัจจุบัน เสนอที่จะเอาตัว
ผู้ต้องหาคดี 9 กันยายนไปขึ้นศาลทหาร ก็ยอมให้คดีนี้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม บทความนี้สะท้อนให้เห็นถึง กระบวนการ
ยุติธรรมที่เป็นอยู่ก็ยังคงขึ้นอยู่กับวิจาวมฤตของผู้ครองอำนาจ หมายความว่าคดีเดียวกันนี้จะขึ้นศาลทหารก็ได้หรือจะเข้า

กระบวนการยุติธรรมธรรมดาก็ได้ มันสะท้อนให้เห็นว่าหลักยุติธรรมอันเป็นหัวใจของสิทธิมนุษยชนนี้ยังเป็นหลักการ หรือหลักปฏิบัติยังไม่ได้รับการยอมรับ หมายความว่า คราบโคไค เรื่องของสิทธิมนุษยชน คราบโคไค เรื่องของกระบวนการยุติธรรม คราบโคไคยังเป็น เรื่องของวิชาญาณ ก็เป็นเรื่องที่ฐานะของสิทธิเสรีภาพนี้ยังไม่อยู่ในฐานะที่มั่นคงอย่างสมบูรณ์ คือ กระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องนั้นต้องกำหนดตายตัวเสียทีเดียวว่า มันต้องขึ้นศาลหนึ่งศาลใด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักยุติธรรมนี้ถือว่า การใช้ศาลพิเศษนี้เป็นหลักที่ผิดหลักนิติธรรมอย่างแท้จริง แม้ว่าบทความนี้จะให้ความชื่นชมยกย่องความมีใจกว้างของผู้มีอำนาจในปัจจุบัน แต่ว่ามันก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงสถานะของกระบวนการยุติธรรม และสิทธิมนุษยชนยังไม่เข้าสู่ระบบที่มีผลใช้บังคับอย่างแท้จริง ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนต้องมีความสำนึกไว้ในเรื่องเช่นนี้เหมือนกัน

ข่าวอีกชิ้นหนึ่งซึ่งตีพิมพ์ในไทยรัฐหน้า 4 คือบรรณาธิการไทยรัฐ ถูกตำรวจเรียกไปเตือนเรื่องการตีพิมพ์ การปรับเปลี่ยนโยกย้ายนายทหารในในปัจจุบัน เราคงจำได้ว่าเมื่อ 2-3 เดือนก่อน มีการแถลงว่า การโยกย้าย ในนี้ จะไม่มีการประกาศให้ประชาชนทราบ เป็นเพียงแต่ตีพิมพ์ไว้ในราชกิจจานุเบกษา ไทยรัฐซึ่งทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อสารให้กับประชาชน ก็เอาสิ่งที่ตีพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษา มาตีพิมพ์ลงในไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐก็ถูกเรียกไป ตักเตือนในแง่ที่ว่า การตีพิมพ์นั้นถือเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ ข่าวว่าเรื่องนี้ก็เกี่ยวข้องกับปัญหาสิทธิมนุษยชนต้องตระหนักเหมือนกันว่า ปัจจัยด้านหนึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนก็คือ ปัจจัยในเรื่องของ ข้อมูล คราบโคไคข้อมูลยังขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ ซึ่งอยู่กับวิชาญาณว่าอะไรควรจะไม่เปิดเผย ไม่เปิดเผยอย่างนี้แล้ว ผมถือว่าฐานะของสิทธิมนุษยชนยังไม่เข้าสู่ระบบที่มั่นคงอย่างที่ควรจะเป็น ทั้งที่ตามหลักของกฎหมายแล้ว เอกสารหรือสิ่งที่ตีพิมพ์ที่เราเรียกว่าราชกิจจานุเบกษา ถือว่าเป็นการตีพิมพ์ที่สื่อสารข้อมูลของทางราชการให้กับประชาชนได้รับทราบ น่าจะกล่าวได้ว่าไทยรัฐทำหน้าที่ส่งเสริมเป้าหมายของทางราชการด้วยซ้ำไป

จะเห็นได้ว่า การคลี่คลายเรื่องสิทธิเสรีภาพยังมีข้อจำกัดของตัวระบบดังที่ได้เรียบมาข้างต้น การที่รัฐส่งเสริมสิทธิมนุษยชนเพียงใดยังจะต้องวินิจฉัยจากข่าวหรือข้อมูลที่ได้ยกตัวอย่างมาก

ข้อสังเกตในเหตุการณ์ทั้งหมดนี้ เป็นเรื่องที่เราที่สนใจในเรื่องของสิทธิเสรีภาพจะต้องตระหนักถึงกรอบใหญ่นี้ ทำให้การปฏิบัติงานของเรามีความรัดกุมและสามารถเข้าถึงปัญหาและเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่องแต่ตามสมควร จากผลของการคลี่คลายในบรรยากาศของสิทธิเสรีภาพเป็นเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ในทางทหารก็ดี เป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนในโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมก็ดี ทำให้เกิดการคลี่คลายทางสถาบันและกระบวนการในทางการเมือง คือ ในทางที่จะทำให้คลี่คลายในกระบวนการประชาธิปไตยในสังคมไทยแล้ว เช่น ในทางเลือกตั้งในระดับชาติ หรือการเลือกตั้งกรม. ทั้งในระดับผู้ว่า ระดับสภาท. และสภาเขตมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ ผมถือว่าการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเช่นนี้ แม้ว่าจะจำกัดอยู่ในกรุงเทพฯ แห่งเดียว ก็ถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าจะประเมินก็กล่าวได้ว่าทำให้เกิดความสำนึกเรื่องสิทธิเสรีภาพทางการเมืองมากขึ้นตามลำดับ ที่จริงแล้วกระบวนการประชาธิปไตยในระดับชาติ กระบวนการประชาธิปไตยและรัฐสภาในระดับชาตินี้ เป็นกระบวนการและสถาบัน ที่ถึงแม้จะมีการเลือกตั้งทั่วไป ในปี 2522, 2526 เรามีรัฐบาลที่อายุยืนนานที่สุดในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองก็จริง แต่กระบวนการประชาธิปไตยและรัฐสภานี้ ยังเป็นรูปแบบของระบอบการเมืองที่ยังไม่สนองตอบปัญหา และความต้องการของคนส่วนใหญ่ที่เป็นคนยากคนจน เป็นคนเล็กคนน้อย การเลือกตั้งกรม. ที่ผ่านมาจะเห็นว่าผู้ใช้สิทธิออกมา 35-36 % เกินกว่าที่คนกรุงเทพฯ เคยไปออกเสียง 19-20 % เป็นคะแนนเสียงของคนเล็กคนน้อยเป็นคนซึ่งสถาบันหลักคือ รัฐสภาระดับชาตินี้ยังไม่อยู่ในฐานะที่

สนองตอบปัญหาความต้องการของคนยากจนและคนธรรมดาทั่ว ๆ ไป เพราะระบอบรัฐสภาและการเลือกตั้งที่ผ่านมาเป็นระบบที่สนองตอบคนชั้นมั่งมีมากกว่า ถ้าการเลือกตั้งทงม. นี้สามารถรักษาสัญลักษณ์ของคนไว้ได้ก็จะเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ กระบวนการเลือกตั้ง หรือกระบวนการรัฐสภาอื่น ตั้งอยู่บนสัญักษณ์ของคนส่วนใหญ่มากขึ้น เป็นจุดเปลี่ยนของกระบวนการประชาธิปไตยในอนาคต เป็นจุดที่ผู้มีความสนใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน การพัฒนาสิทธิเสรีภาพ ไม่เพียงแต่การตระหนักรู้เท่านั้น ก็คงจะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมให้บรรลุถึงระดับที่สูงขึ้นตามลำดับ เมื่อเป็นเช่นนี้จะเป็นจุดเปลี่ยนอันสำคัญ ทำให้กระบวนการประชาธิปไตย และรัฐสภาเป็นกระบวนการที่สนองตอบต่อคนส่วนใหญ่มากยิ่งขึ้น และถึงเมื่อเห็นความคลี่คลายซึ่งเขากล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นความคลี่คลายจากการกำกับของผู้มีอำนาจในเบื้องบน ก็จะเป็นการคลี่คลายในเรื่องของสิทธิมนุษยชนโดยการริเริ่มและการกำกับมาจากการที่เรานี้จะทำให้เกิดการแตกต่างมากในระบอบหรือกรอบของการเมืองที่จะพิสูจน์การกำหนดแนวทางสิทธิมนุษยชนของไทย

จากประสบการณ์ที่ผ่านมา เราทำงานในจุดต่าง ๆ บางทีเราก็ขาดความคำนึงถึงกรอบใหญ่ว่า เราทำงานในกรอบของการเมืองที่เอื้ออำนวยแค่ไหน เป็นเรื่องที่เราอาจจะมองข้ามไป ทั้งนี้เพราะว่าเราต้องเผชิญกับปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความสำคัญ แต่น่าจะจะต้องเชื่อมโยงให้ติดกับกรอบใหญ่ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผมคิดว่าข้อมูลในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เราต้องให้ความสนใจตามสมควร... การเผยแพร่ข่าวสารให้กับประชาชน เพื่อให้มีข้อมูลที่จะสามารถตามทันข้าราชการ ตามนักวิชาการและตามนักวิชาการ ถ้าเราทำสิ่งเหล่านี้ได้ คงจะช่วยให้กระบวนการรัฐสภาและการเลือกตั้ง ได้เป็นกระบวนการที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง และเมื่อผมบรรยายภาพของสิทธิมนุษยชนไม่ต้องนั่งรอการคลี่คลายจากเบื้องบนต่อไปอีก สามารถพัฒนาไปจากฐานของประชาชนได้

จากกรอบใหญ่นี้ เรามีปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนในเรื่องใดบ้าง ผมคิดถึง 3 มิติของปัญหาสิทธิมนุษยชนคือ ในประการแรกคือกระบวนการทางรัฐสภา เมื่อมีการคลี่คลายอย่างนี้ เป็นความสมควรอย่างยิ่งที่บรรดาผู้สนใจในปัญหาสิทธิเสรีภาพจะต้องสนองตอบการพัฒนาคลี่คลายนี้ให้ได้ตามสมควร การต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนไม่ใช่ขึ้นอยู่กับแนวอุดมการณ์ ซึ่งเป็นนามธรรม แต่จะต้องขึ้นอยู่กับสภาพอันเป็นภาวะวิสัย หรือความเป็นจริงทางสังคมด้วยในขณะเดียวกัน ในความสังเกตเมื่อปลายปี 2516 ผมมีความรู้สึกว่า ความตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพเป็นความตื่นตัวที่เรายึดและกำหนดแนวการปฏิบัติของเราโดยอิงแนวอุดมการณ์ซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมเป็นหลักใหญ่ เพราะฉะนั้น เราจึงมองปัญหาสิทธิมนุษยชนในแง่ของเป้าหมาย แต่ผมอยากเสนอว่าเมื่อเราเห็นว่าความคลี่คลายนี้แล้ว อยากให้มองถึงความคลี่คลายของสิทธิมนุษยชนในเชิงที่เป็นเส้นตรง คือไม่ใช่มองรวมเป้าหมายที่สมบูรณ์นั้นเป็นอย่างไร แล้วเราพยายามต่อสู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ในขณะที่เรามองถึงเป้าหมายนั้น เราก็มองเส้นตรงสายที่จะเดินไป บทบาทส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างคือไม่ใช่ไปช่วยส่งเสริมกระบวนการทางรัฐสภาหรือการเลือกตั้งในรูปแบบที่เป็นเครื่องมือหรือกลไกของคนส่วนน้อย แต่น่าจะเข้าไปมีส่วนส่งเสริมผลักดันให้กลไกของคนเหล่านี้ ไปเป็นเครื่องมือและกลไกของคนส่วนมากให้ได้ ถ้าเราเป็นอย่างนี้ อดีต ปัจจุบัน และอนาคตเป็นอย่างไร ถ้าเราขาดความใส่ใจในปัญหาเหล่านี้ แล้วจะทำให้งานของเราเป็นงานที่เหมือนนักทำงานตัวคนเดียว

การคลี่คลายที่กล่าวมานี้มิใช่ที่เราจะปล่อยให้เป็นไปตามยถากรรม เรื่องของพัฒนาการต่าง ๆ เป็นเรื่องที่เกิดจากมือของคนทั้งสิ้น

อีกมิตินึงที่น่าจะมองถึงกระบวนการของรัฐสภา ไม่ใช่มองแต่เฉพาะกลไกทางรัฐสภาเท่านั้น แม้แต่เนื้อหา เช่น ปัญหาเรื่องข้าว ชาวนา อาจจะฟังดูเป็นปัญหาเทคนิคทางเศรษฐศาสตร์ แต่ถึงเหล่านี้ก็ต้องให้ความสนใจเพราะว่า

เป็นข้อมูลที่สำคัญที่ เราจะสืบสานจากสมาคมฯ ไปสู่สมาชิกที่มีความต้องการ เพื่อว่าเราจะสามารถพึ่งตัวเองได้ในภาย
หน้าหากันหรือต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์อื่นที่ถือได้

มิติที่สองคือว่า ใน เรื่องของสิทธิมนุษยชนในประเทศโลกที่สาม ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ถ้าเราค่อสู่โดย
หุ่มเหไปในเรื่องสิทธิเสรีภาพทางการเมืองอย่างเดียว หรือของกระบวนการยุติธรรมอย่างเดียว มันก็ไม่ตรงกับประเด็น
ปัญหาทางสังคม เพราะในเรื่องของสิทธิมนุษยชนในประเทศที่ยากจน หรือในประเทศที่กำลังพัฒนาขึ้น มิติที่มีความสำคัญ
ไม่น้อยไปกว่าด้านการเมือง กระบวนการยุติธรรมก็คือเรื่องของกระบวนการเศรษฐกิจ เพราะว่าเศรษฐกิจที่เราพัฒนา
ขึ้นมาโดยรากฐานของนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เราเรียกว่า การพัฒนาแบบไม่สมดุลย์ เพราะทางราชการเป็นตัวกำหนด
ให้บรรดากลุ่มที่มีทุนเยอะ ๆ หรือคนส่วนน้อยเดินหน้าไปก่อน และคนส่วนใหญ่จะตามไป ระยะเวลาที่ผ่านมา 30 ปีนี้ คนที่
อยู่ข้างหน้าเดินไปก่อน แต่คนอยู่ข้างหลังไม่ได้เดินเลย ช่องว่างในทางรายได้ ในทางสวัสดิการ ทำให้เกิดปัญหา
ความยากจน ปัญหาคนไม่มีงานทำ คนถึงชนบทเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เมื่อไม่มีงานทำไปต่างประเทศ และคนไปต่าง-
ประเทศก็สามารถทำเงินให้ประเทศเป็นเงินละหมื่น ๆ ล้านบาท ซึ่งเป็นภาคีคนเร่ร่อนของชนยากจนเอง ซึ่งต่อเมื่อรัฐบาล
มานองเห็น เลยทำให้เป็นนโยบายการพัฒนาของรัฐบาล ว่าต่อไปจะต้องพัฒนาการทางงานทำในต่างประเทศเพื่อเอาเงิน
เข้าประเทศ ทั้ง ๆ ที่คนเหล่านี้เขาต่อสู้ดิ้นรนไปเอง ไปดกระก่าลำบาก ร้อยแปด แต่ทางราชการก็ดูตัวเงินเป็นหลัก
สภาพนี้เป็นเครื่องสะท้อน ปัญหาสิทธิมนุษยชนของเมืองไทย ถึงแม้ว่าจะมีการคลี่คลายทางการเมือง มีการจับกุม คุมขัง
ลดน้อยลง แต่สภาพทางเศรษฐกิจไม่ได้คลี่คลาย ตรงกันข้าม กลับรุนแรงและหนักขึ้นตามลำดับ นับเป็นปัญหาของ
สิทธิมนุษยชน ผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนคงไม่สามารถเข้าโอบอุ้มปัญหาในทางเศรษฐกิจมากนัก แต่ในฐานะอย่างเรา
การให้ข้อมูล และมีความสำนึกในดำเนินปัญหาเศรษฐกิจมีความสำคัญอย่างยิ่ง เราต้องสนใจในประเด็นปัญหาผลประโยชน์
ฐานะการต่อรองของคนจนมากขึ้นโดยเฉพาะคนในชนบท นอกเหนือไปจากความรู้ในเรื่องกฎบัตร กฎหมาย กระบวนการ
ยุติธรรม รวมทั้งกิจกรรมที่เราไปส่งเสริมในชนบท โดยเฉพาะมิติในทางเศรษฐกิจรวมทั้งมิติในการจัดตั้งกลุ่มของคนใน
ส่วนภูมิภาคที่มีความสำคัญ... ในปัจจุบันทางราชการก็เล็งเห็นความสำคัญขององค์กรพัฒนาเอกชน เพราะการพัฒนา
ท้องถิ่นเท่าที่เห็นมา ทางราชการประสบความสำเร็จผลล้นเหลือมาตลอด และเล็งเห็นว่า พวกอาสาพัฒนาเอกชนเขาเข้าถึง
ประชาชนได้ดีกว่า เพราะราชการรอให้ประชาชนเข้ามาหา ส่วนพวกอาสาสมัครพัฒนาเอกชนเข้าไปหาประชาชน
กิจกรรมประเภทนี้ ต้องใส่ใจเพื่อเราจะได้ขยายข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจออกไปให้มากยิ่งขึ้น จะทำให้กิจกรรมด้านสิทธิ-
เสรีภาพเข้าถึงประชาชน เพราะเป็นกิจกรรมที่เข้าถึงเนื้อหาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

จากความเห็นของผม ระบบการเมืองในปัจจุบันนี้ไม่เหมือนกับการคลี่คลายทางการเมือง การคลี่คลาย
ในทางเศรษฐกิจอื่น เรายังไม่มีแน่แท้ที่จะทำให้คนส่วนใหญ่ลืมตาอ้าปากเท่าใดนัก เรายังมีแนวความคิดในเชิงวิชาการที่
มองถึงการที่บ้านเมืองมีรายได้มากขึ้น แต่รายได้ที่ได้มาจะจัดสรรไปอย่างไร ใครจะได้ประโยชน์มากขึ้น รัฐบาลไม่
คำนึงถึง จริงอยู่ในแผนฉบับที่แล้ว ๆ มาเราพูดกันมากกว่า เราจะต้องทำอะไรกันจริง ๆ จัง ๆ เสียที ในเรื่องการ
กระจายรายได้อะไรต่าง ๆ พวกนี้ แต่จริง ๆ แล้วก็เพียง "ลมปาก" เท่านั้น ในแผน 6 ที่ออกป็นี่ เราก็นั่งมองดูถึง
โครงการที่ลงทุนใหญ่ ๆ อะไรพวกนี้มากกว่า ยังไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาชนบทซึ่งเป็น เรื่องของคนยากคนจน คนเล็ก
คนน้อยเป็นหลัก เรายังถือว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจเท่านั้น ที่จะเป็นคำตอบทางเศรษฐกิจของไทย แล้วถ้าเศรษฐกิจ
เติบโตไปแล้ว เศรษฐีที่เหลือนักอาจจะลงไปถึงคนยากคนจนบ้าง ในแผน 6 ก็ยังสะท้อนว่าเราก็อึดอัดกันอยู่อีกต่อไป
ข้อสังเกตคือว่ามิติทางเศรษฐกิจค่อนข้างจะรุนแรงและหนักขึ้นเป็นลำดับ

ในมิติสุดท้ายคือ สภาวะในเรื่องยุติธรรม ยังมีช่องโหว่มากมายที่เป็นการวิดรอนสิทธิเสรีภาพของคนที่

ผู้ต้องหา เป็นจำเลย เป็นผู้ต้องโทษ ดร. เกียรติขจร วัชรสวัสดิ์ ได้ทิ้งท้ายไว้ในงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า จะต้องปรับปรุงวิธีกาความทางอาญามากขึ้น ผมเห็นว่าถ้ามีการแก้ไขกันอย่างจริงจัง วิธีกาความทางกระบวนการอาญาก็น่าจะมีการคลี่คลายไปในแนวทางที่ดีขึ้น เพราะว่าบรรยากาศนี้มันไปด้วยกันกับบรรยากาศทางการเมือง และการทหาร ถึงแม้ว่าตัวกฎหมายที่รื้อถอนเสรีภาพของคณะรัฐมนตรีทั้งประกาศของคณะปฏิวัติก็ยังมึผลใช้บังคับอยู่ สถาบันนิติบัญญัติที่เราเามาตั้ง 5-6 ปี ก็ยังไม่มีใครสนใจที่จะพยายามผลักดันให้มีการยกเลิกกฎหมายที่เป็นผลพวงของการปฏิวัติ ซึ่งเป็น การขัดต่อหลักการประชาธิปไตย กระบวนการรัฐสภาของเราก็ยังไมมีการตื่นตัวในเรื่องนี้ นี่ก็แสดงให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาทางรัฐสภาของเรายังไม่ตอบสนองต่อคนส่วนใหญ่ เพราะว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นผลรื้อถอนสิทธิเสรีภาพของคณะนี้ ก็เป็นเสรีภาพของคณะเล็กคณะน้อยซึ่งไม่อยู่ในฐานะที่จะมีเงินมีทองพอจะซื้อความยุติธรรมได้

ทั้งหมดนี้เป็น 3 มิติใหญ่ ๆ ที่เป็นหลักที่เสนอไว้ในที่นี้ ผมขอยุติไว้ในที่นี้

พัฒนาการศาสตร์มาร์กซิสต์ว่าด้วย : สังคมวิทยา

ทอม บอดโตมอร์ เขียน

ฉลาดชาย รมิตานนท์ แปลและเรียบเรียง

จัดพิมพ์โดย : กลุ่มเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง สถาบันวิจัยสังคม

จุฬาฯ

ราคา 25 บาท

อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ

หุลย์ อัลชูแร้ เขียน

กาญจนา แก้วเทพ แปล

จัดพิมพ์โดย : โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัยสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ราคา 18 บาท